

5. Забара С. Організація самостійної роботи студентів в умовах кредитно-модульної системи / С. Забара // Матеріали науково-практичного семінару «Кредитно-модульна система організації навчального процесу». – К., 2007. – С. 112-114.

УДК 378.146 : 378.147.88

ДОСЯГНЕННЯ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

В. А. Капустник, І. Ф. Костюк, О. О. Калмиков, О. Л. Архипкіна
Харківський національний медичний університет

ACHIEVEMENTS AND PERSPECTIVES OF INFORMATION TECHNOLOGIES INTRODUCTION INTO MEDICAL HIGH SCHOOL EDUCATION SYSTEM

V. A. Kapustnik, I. F. Kostyuk, O. O. Kalmykov, O. L. Arkhipkina
Kharkiv National Medical University

Резюме. Важливим додатковим засобом забезпечення самостійної роботи студентів в системі вищої медичної освіти є інформаційні (комп'ютерні) технології навчання, для успішного впровадження яких у освітній процес необхідно зважати на часові, технічні, організаційні аспекти; впровадження має бути плановим, системним і упередженим щодо можливих негативних наслідків. Перспективним є використання мобільних платформ (смартфонів, планшетних комп'ютерів) замість стаціонарних систем, удосконалення мережевих технологій як за змістом, так і за технологією.

Summary. The important additional measure supporting students independent work in higher medical education system is use of information (computer) study technologies which implementation includes time, technical, organizational aspects; introduction has to be planned, systemic and aware regarding possible negative consequences. Use of mobile platforms (smartphones, tablet computers) instead of stationary systems, improving the network technologies both by contents and technology are perspective.

Вступ. За умов впровадження Болонської системи вища медична освіта в Україні зазнала істотних змін. Серед задач вузівської системи навчання, окрім надання суто професійних знань, умінь, навичок, акцент робиться на виховання вміння орієнтуватися у постійно зростаючому потоці медичної інформації, прагнення до постійного оновлення і поповнення знань, самовдосконалення, навичок пошуку оригінальних рішень тощо. Важливою особливістю даної системи є підвищення ролі самостійної роботи студентів в структурі навчального процесу [1]. Саме тут, для забезпечення безперервного оберненого зв'язку, як не найбільше у пригоді стають сучасні засоби комунікації та інформаційні технології [2, 3].

Основна частина. Вищеозначене обумовило мету даної публікації – висвітлити місце інформаційних технологій у системі сучасної вищої медичної освіти, розкрити можливості їх застосування у навчанні.

Інформаційні технології (ІТ), від англ. «information technology», – широкий клас дисциплін та областей діяльності, що відносяться до технологій управління та обробки даних, в тому числі, із застосуванням обчислювальної техніки [4]. Під інформаційними технологіями найчастіше розуміють комп'ютерні технології. Мається на увазі використання комп'ютерів та програмного забезпечення для зберігання, перетворення, захисту, обробки, передачі та отримання інформації. В контексті дидактичного спрямування перш за все йдеться про мережеві ІТ, як локальні (у межах закладу, невеликої території), так і глобальні (Інтернет) [5, 6]. Практично незамінними вони стають при організації позааудиторної СРС, забезпечуючи дистанційну взаємодію між суб'єктами навчального процесу [7]. За допомогою мережевих засобів ІТ стають можливими широкий доступ до навчально-методичної та наукової інформації, організація оперативної консультаційної допомоги, моделювання дослідницької діяльності, проведення віртуальних навчальних занять у реальному режимі часу.

З точки зору значимості для вищої (зокрема – медичної) освіти розглядають декілька основних класів інформаційних та телекомунікаційних технологій. Однією із найрозповсюдженіших є відеозаписи, які дозволяють необмеженій кількості студентів прослуховувати лекції кращих викладачів. У світовій практиці стало звичною нормою викладати базовий матеріал паралельно у друкованих виданнях та у відеозаписах.

Іншою потужною технологією, що дозволяє зберігати та передавати основний об'єм матеріалу, є навчальні електронні видання. Індивідуальна робота з ними створює умови для глибокого розуміння і засвоєння матеріалу. Ці технології дозволяють пристосувати навчальні матеріали до індивідуального використання, надають можливості для самонавчання та самоперевірки знань. На відміну від традиційної книги, електронні видання дозволяють подавати матеріал у динамічній формі.

Змінюючи схему та методи передачі знань, інформаційні технології активно впливають на процес навчання та виховання студентів. Дидактичні задачі, що розв'язують за допомогою ІТ, включають: удосконалення організації викладання, підвищення індивідуалізації навчання; підвищення продуктивності самопідготовки студентів; індивідуалізацію роботи самого викладача; прискорення доступу до навчальної інформації; підсилення мотивації до навчання; активізацію процесу навчання, можливість залучення студентів до дослідницької діяльності; забезпечення гнучкості процесу навчання. Усе різноманіття функцій ІТ у навчальному процесі можна умовно поділити на групи із забезпечення: наочності (мультимедійні інтерактивні програмні середовища); джерел і засобу пошуку інформації (інформаційні ресурси, пошукові системи); контролю знань (контролюючі програми); комунікації (системи передача текстових, аудіовізуальних даних). Важливим надбанням застосування ІТ у навчальному процесі стала оптимізація дистанційного навчання.

Проте, інтенсивне використання сучасних засобів ІТ може привести й до ряду негативних наслідків, зокрема, психолого-педагогічного та фізіологічного характеру.

Зокрема, найчастіше однією з переваг навчання з використанням засобів ІТ називають індивідуалізацію навчання. Однак, поряд з перевагами вона має й численні недоліки, пов'язані з тотальною індивідуалізацією. Остання вкорочує в навчальному процесі і так дефіцитне живе діалогічне спілкування його учасників (викладачів і студентів, студентів і пацієнтів, студентів між собою тощо) і пропонує їм сурогат спілкування у вигляді «діалогу з комп'ютером». Без діалогічної практики обмежується формування й монологічного спілкування із самим собою, власне самостійне мислення [3]. Отже, якщо піти шляхом загальної індивідуалізації навчання за допомогою персональних комп'ютерів, може бути упущена сама можливість формування клінічного мислення, що за своїм походженням засноване на діалозі.

Крім того, використання готових інформаційних ресурсів, в тому числі доступних через Інтернет, нерідко приводить до негативних наслідків іншого плану. Спрацьовує властивий всьому живому принцип економії сил: запозичені з мережі Інтернет готові навчальні історії хвороби, реферати, доповіді й розв'язання завдань стали сьогодні вже звичним фактом, що аж ніяк не сприяє підвищенню якості навчання й виховання.

І, нарешті, виховання справжнього лікаря неможливе без реальної практичної підготовки «біля ліжка хворого». Останнє не може замінити жодна найдосконаліша віртуальна модель патологічного процесу.

Висновки. 1. Інформаційні (комп'ютерні) технології навчання є важливим засобом забезпечення самостійної роботи студентів. Для успішного їх впровадження у освітній процес медичного вузу необхідно зважати на наступні аспекти: часові (кожна навчальна дисципліна має свої організаційно-методичні та змістові особливості, у відповідності до яких необхідно обрати роль ІТ); технічні (в залежності від кола задач, які передбачається розв'язувати, необхідно підібрати обчислювальну техніку та додаткове приладдя – мультимедіа-проектор, сканер, принтер, модем, навушники, мікрофон, камеру тощо); організаційні (при впровадженні ІТ у процес вивчення дисципліни виникає питання сервісного супроводу програм та обладнання, оскільки далеко не кожен викладач володіє навиками, необхідними для комплексного обслуговування комп'ютерного обладнання або для самостійної розробки навчальних засобів).

2. Впровадження ІТ у навчальний процес в системі вищої медичної освіти повинне бути плановим, системним і упередженим щодо негативних наслідків.

3. Одним із перспективних шляхів впровадження ІТ у освітній процес вищого медичного навчального закладу є використання мобільних платформ (смартфонів, планшетних комп'ютерів) замість стаціонарних систем, удосконалення мережевих технологій за змістом (адаптація навчальних матеріалів до використання на мобільних приладах), та за технологією (користування бездротовими засобами зв'язку тощо).

Література

1. Поляченко Ю. В. Медична освіта у світі та в Україні / Ю. В. Поляченко, В. Г. Перерерій, О. П. Волосовець [та ін.] – К. : Книга плюс, 2005. – 384 с.
2. Полат Е. С. Современные педагогические и информационные технологии в системе образования / Е. С. Полат, М. Ю. Бухаркина. – М. : Academia, 2011. – 368 с.

3. Смирнов С. Д. Педагогика и психология высшего образования: от деятельности к личности / С. Д. Смирнов. – М. : Академия, 2005. – 400 с.
4. Захарова И. Г. Информационные технологии в образовании / И. Г. Захарова. – М. : Academia, 2013. – 192 с.
5. Тихонов В. П. Открытое образование – объективная парадигма XXI века / В. П. Тихонов. – М. : МЭСИ, 2012. – 288 с.
6. Трайнев И. В. Новые информационные коммуникационные технологии в образовании / И. В. Трайнев. – М. : ФЛП Дашков И.К., 2010. – 320 с.
7. Черних В. П. Фармацевтична освіта України. Роль та завдання самостійної роботи : навч.-метод. посіб. / В. П. Черних, В. М. Толочко, В. А. Георгіянц [та ін.] / За ред. В. П. Черних. – Х. : Вид-во НФаУ, Золоті сторінки, 2003. – 96 с.

БЕЗПЕКА ЛІКУВАЛЬНО-КОСМЕТИЧНИХ ЗАСОБІВ: ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ ТА ЇХ РАЦІОНАЛЬНЕ ЗАСТОСУВАННЯ

С. О. Климишина, К. І. Сметаніна

Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

Відомо, що лікувально-косметичні лікарські засоби (ЛЗ), космецевтика, є одним з основних резервів росту аптечного ринку в Україні. За оцінками експертів, основними тенденціями розвитку українського косметичного ринку є посилення позицій вітчизняних виробників, збільшення асортименту та кількості косметичних ЛЗ на основі натуральних (рослинних) компонентів, розширення асортименту продукції за рахунок нових торгових марок та збільшення реалізації шляхом прямого продажу через спеціалізовані відділи аптек. Такий сегмент фармацевтичної продукції набуває активного розвитку і впроваджується в аптечну практику.

Сучасні провізори повинні бути обізнані у специфіці космецевтичних препаратів, вміти правильно вибирати з широкого асортименту необхідні конкретному пацієнту ЛЗ та надавати сигнатуру щодо раціонального їх використання, особливо з метою самолікування. Адже не є таємницею, що часом неправильний вибір і застосування лікувально-косметичних засобів провокує небажані (неочікувані) результати.

Окрім того, сучасні вимоги до якості, безпеки та ефективності, що висувуються і до косметичних ЛЗ, потребують чіткого розуміння термінів «косметичний засіб (препарат)», «лікарський косметичний засіб»; особливостей їх використання; основних відмінностей та фармацевтичної опіки.

На наш погляд, стратегією космецевтичної опіки є комплексний підхід до розробки програм по оздоровленню шкіри обличчя та всього тіла. З метою полегшення вибору засобів лікувальної косметики нами була розроблена методика, адаптована до аптечних умов реалізації цієї продукції, що вміщує наступні етапи: визначення типу шкіри; складання діагностичної карти призначень; вибір з широкого спектру ЛЗ препарати індивідуального набору, а також схем і методик їх раціонального використання; опрацювання послідовності проведення процедур для оздоровлення шкіри; подальше регулярне здійснення космецевтичних послуг на засадах зворотнього зв'язку з пацієнтом (сезонне перепрограмування засобів по догляду за шкірою, надання інформації про нові надходження лікувально-косметичних препаратів, мерчандайзинг засобів лікувальної косметики, тощо).

Викладання технології та раціональне використання лікувально-косметичних препаратів інтегрується з суміжними дисциплінами, зокрема, дерматологією, фармакологією, технологією ліків, організації та економіки фармації та ін. Тому кафедрою ОФ та технології ліків ФПДО створені та впроваджені в навчальний процес посібник «Фармацевтична косметологія», який містить найактуальніші на сьогодні знання з фармацевтичної опіки косметичних препаратів, що потребує сучасний провізор – спеціаліст «загальної фармації», який прагне удосконалювати та поглиблювати знання в цій області; та посібник «Основи стандартизації та сертифікації лікарських засобів», в якому висвітлюються основні аспекти рестрації та сертифікації лікарських косметичних засобів з обґрунтуванням перспективи розвитку фармацевтичної космецевтики. Матеріали посібників ґрунтуються та детально розкривають питання, що перш за все викликають зацікавлення провізорів слухачів курсів післядипломної освіти, а також є втіленням більшості тем робочої програми підготовки майбутніх спеціалістів, провізорів-інтернів.